

уровне

Под *эмотивами*, в свою очередь, понимают лексемы, предназначенные для выражения эмоций говорящих (адресантов) и/или для эмоционального воздействия на слушающих (адресатов). К числу эмотивов относятся любые лексемы [Шаховский 1998, 72 – 74], которые можно применить для выражения той или иной типизированной эмоции.

Установлено, что эмотивы – языковые или речевые единицы – являются носителями эмотивного значения: они называют не столько предмет, сколько эмоциональное отношение к нему.

Среди парадигм эмотивности выделяют ряды слов и их дериватов с аффиксами эмотивно-субъективной оценки; синонимические ряды, периферию которых составляют эмотивно окрашенные варианты лексем; антонимические ряды. Все названные типы парадигм являются парадигмами семантически родственных лексем по наличию или отсутствию общего семантического признака «эмотивность».

Как мотивирующая основа познавательной деятельности человека, эмоции составляют существенную часть его когнитивной системы, а процессы вербализации эмоций высвечивают основные механизмы функционирования человеческого мышления. Таким образом, проблема представления эмоций в языке и речи заняла достойное место и в лингвокогнитивной парадигме, во многом предопределив существенные направления исследований в этой области научного знания.

Литература

- Вежибицкая А. Толкование эмоциональных концептов // Язык. Культура. Познание. – М., 1996. – С. 6 – 25.
 Голованова Е.И. Лингвистическая интерпретация термина: когнитивно-коммуникативный подход // Известия Уральского государственного университета. – 2004. – №33. – С. 18 – 25.
 Ионова С.В. Лингвистика эмоций: основные проблемы, результаты и перспективы // Язык и эмоции: личностные смыслы и доминанты в речевой деятельности. Сб. науч. труд. – Волгоград: ВГПУ, ЦОП «Центр», 2004. – С. 5 – 24.
 Кравченко А.В. Знак, значение, знание: Очерк когнитивной философии языка. – Иркутск, 2001. – 261 с.
 Красавский Н.А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах. – Волгоград: Перемена, 2001. – 495 с.
 Мокрова О.Р. Полистатусная презентация категории эмотивности в эмотиологии // Вестник Башкирского университета. – 2008. – Т. 13. – №1. – С. 559 – 562.
 Мяжова Е.Ю. Эмоционально-чувственный компонент значения слова. – Курск: Изд-во Курск. гос. пед. ун-та, 2000. – 110 с.
 Филимонова О.Е. Эмотиология текста. Анализ репрезентации эмоций в английском тексте. – СПб., 2007. – 448 с.
 Шаховский В.И. Лингвистика эмоций // Филологические науки. – 2007. – №5. – С. 8 – 20.
 Шаховский В.И. Типы значений эмотивной лексики // Вопросы языкознания. – 1994. – №1. – С. 20 – 25.
 Шаховский В.И. Эмоциональный дейксис речевого жанра // Языковая личность: жанровая речевая деятельность: Тез. докладов научной конференции. – Волгоград, 1998. – С. 72 – 74.
 Goleman D. The Emotional Intelligence. – Bentam Books, 1997. – 200 p.

УДК 811. 161. 5

ПРИХОДЬКО О.О.

(Запорізький державний медичний університет)

КОНЦЕПТ “VAMPIRE” ТА ЙОГО КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОЗНАКИ В АНГЛОМОВНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Стаття присвячена вивченню концепту “VAMPIRE” з точки зору його концептуальних ознак. Основна увага приділяється їх лексикографічному та текстуальному аналізу.

Ключові слова: концепт, концептуальна ознака.

Приходько А.А. Концепт “VAMPIRE” и его концептуальные признаки англоязычной лингвокультуре. Статья посвящается изучению концепта “VAMPIRE” с точки зрения его концептуальных признаков. Основное внимание уделяется их лексикографическому и текстуальному анализу.

Ключевые слова: концепт, концептуальный признак.

Prihodko A.A. The concept “VAMPIRE” and its conceptual features in the English-speaking linguoculture. This article is focused on the concept “VAMPIRE” from the point of view of its conceptual features. The main attention is dedicated to the lexicographical and textual analysis.

Key words: concept, conceptual feature.

Як основна одиниця концептології й лінгвокультурології, концепт вирізняється

неоднозначністю та суперечністю свого тлумачення. Цей факт відбивається вже в тому, що сам термін "концепт" не є усталеним та загальноприйнятим позначенням [Попова, Стерніни 2001, с. 47]. Наявність багатьох витлумачень та значень цього терміну свідчить не стільки про відсутність єдиної точки зору на природу та функції концепту, скільки про велику кількість його ознак та властивостей.

Ми дотримуємося думки Ю. С. Степанова [Степанов 1997, с.47], який стверджує, що "концепт має "слоїсту" будову і різноманітні шари є результатом культурного життя різних епох". Структура концепту включає:

- основну (актуальну) ознаку;
- додаткову (пасивну, історичну) ознаку;
- внутрішню форму (зазвичай несвідома).

Метою поданої статті є дослідження концепту "VAMPIRE" та його концептуальних ознак в англійській лінгвокультурі.

Об'єктом статті є концепт "VAMPIRE" в англійській лінгвокультурі.

Предметом є визначення особливостей актуалізації концептуальних ознак. Досліджуваний концепт є фактом нереального, міфологічного світу, і сукупність знань про нього утворює культурологічний концепт відповідної істоти, у нашому випадку вампіра.

Концепт ВАМПІР як квант знань і згусток культури спочатку був породжений архаїчною свідомістю. Сягаючи крізь віки та різноманітні культурні нашарування, він зберіг до сьогодні деякі риси архаїчного світогляду, які в дивний спосіб поєдналися зі значно пізнішими культурологічними значеннями й уявленнями.

Не дивлячись на той факт, що уявлення про вампірів існували з давніх часів, цей феномен дожив до наших днів і є дуже популярним у масовій культурі англійської цивілізації (романи про вампірів, кінофільми, комікси).

Для того, щоб визначити ім'я концепту "ВАМПІР" потрібно відібрати лексичні одиниці англійської мови, які репрезентують його в англійській картині світу. З лексикографічних джерел [6 – 10] було відібрано лексеми, що містять сему 'blood-sucker' у структурі значення: *vampire, undead, lamia, vampire bat, leech, zombie* (див. додаток А).

Аналіз та систематизація лексичних значень відібраних найменувань показав, що вони групуються навколо таких семантичних компонентів:

- 'blood-sucker', 'to drink blood', 'to feed on the blood' – *leech, vampire, lamia, undead, vampire-bat*;
- 'corpse', 'dead person' – *vampire, undead, zombie*;
- 'ghost', 'soul', – *vampire, zombie*;
- 'monster', 'demon' – *vampire, lamia*;
- 'animated', 'mystical', 'fabulous' – *vampire, undead*;
- 'death', 'die', 'dead', 'no longer alive' – *vampire, zombie, undead*;
- 'grave', 'buried' – *vampire, undead*;
- 'woman', 'a woman's form' – *vampire, lamia*;
- 'an animal', 'a small bat' – *vampire, vampire-bat*;
- 'large' – *vampire*;
- 'mythology', 'folklore', 'superstition' – *vampire, lamia*;
- 'night-time' – *vampire*;
- 'long pointed teeth', 'sharp teeth' – *vampire, vampire-bat*;

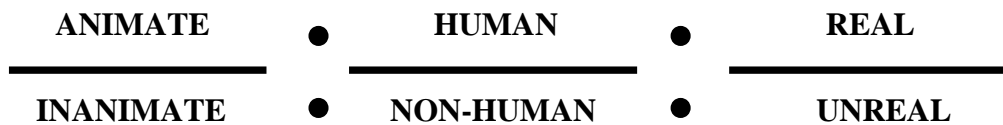
Подальше узагальнення семантичних компонентів дозволило визначити концептуальні ознаки, що співвідносяться з поняттям "вампір":

EXISTENCE: APPEARANCE / LOOK: 'corpse', 'dead person', 'an animal', 'monster', 'long pointed teeth'.

SPACE: HABITAT / ENVIRONMENT: 'grave', 'night-time'; **LIFE-STYLE:** 'blood-sucker', 'animated'.

TIME: PERIOD: 'night-time'.

Вищезазначене дозволяє конституювати амбівалентність концепту, його антиномічність, що проявляється у суміщенні протилежних (але не обов'язково антогоністичних) концептуальних ознаках:

не / існує у фізичному просторі та часі

За результатами проведеного аналізу, ключовим іменем концепту "ВАМПІР" в сучасній англійській картині світу є одиниця *vampire*, оскільки вона (1) має найбільш розгалужену структуру лексичного значення і включає найбільшу кількість ЛСВ (13 значень); (2) корелює з усіма концептуальними ознаками; (3) має значний понятійний обсяг; (4) має деталізований понятійний зміст; (5) є стилістично нейтральною і не має функціональних обмежень. Іншими словами, одиниця *vampire*, з лексикологічної точки зору є домінантною синонімічного ряду, а з концептуальної – іменем концепту, його ключовим репрезентантом.

Наступний етап аналізу – верифікація статусу імені концепту. З цією метою ми здійснили підрахунки висловлюваності одиниць *vampire*, *undead*, *lamia*, *vampire bat*, *leech*, *zombie* в готичних романах XIX – XXI ст.

Проведений аналіз використання найменувань концепту, що досліджується, у двох готичних романах "Дракула" Б. Стокера та "Блакитна кров" М. де ла Круз показав домінування лексеми *vampire* (87 вживань) і лексеми *undead* (37 вживань), у той час як їх синоніми взагалі не зустрічаються у досліджуваних текстах.

Результати лексикографічного та текстуального аналізу узгоджуються: ключовим репрезентантом концепту ВАМПІР, його іменем, слід вважати одиницю *vampire*. Усі ж інші одиниці відносимо до розряду допоміжних імен-репрезентантів концепту VAMPIRE.

Таким чином, для визначення імені концепту було відібрано лексичні одиниці англійської мови, які репрезентують концепт в англійській картині світу. Аналіз та систематизація відібраних лексичних значень показав, що вони групуються навколо певних семантичних компонентів.

Найбільш розгалужену структуру лексичного значення має одиниця *vampire*. Ця одиниця корелює з усіма концептуальними ознаками, має понятійний зміст, є стилістично нейтральною і не має функціональних обмежень.

Концептуальні ознаки актуалізуються в кожному шарі по-різному.

На рівні лексичного значення імені концепту ці ознаки виражаються за допомогою таких семантичних компонентів: 'corpse', 'dead person', 'monster', 'sucks blood', 'grave', 'night-time', які можна поєднати згідно з ознаками (див. рис. 2.2):

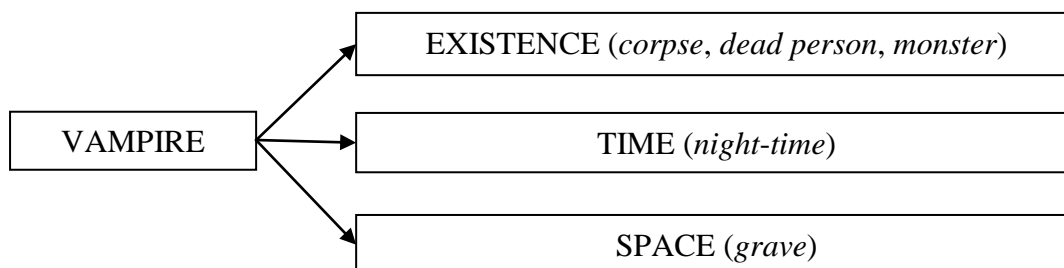

Рисунок 2.2 – Вираження концепту VAMPIRE на рівні іменування.

На рівні історичного шару значення імені концепту зводиться до певних особливих рис, якими наділяли вампіра в процесі розвитку та зміни історичних та культурних передумов (див. рис. 2.3):

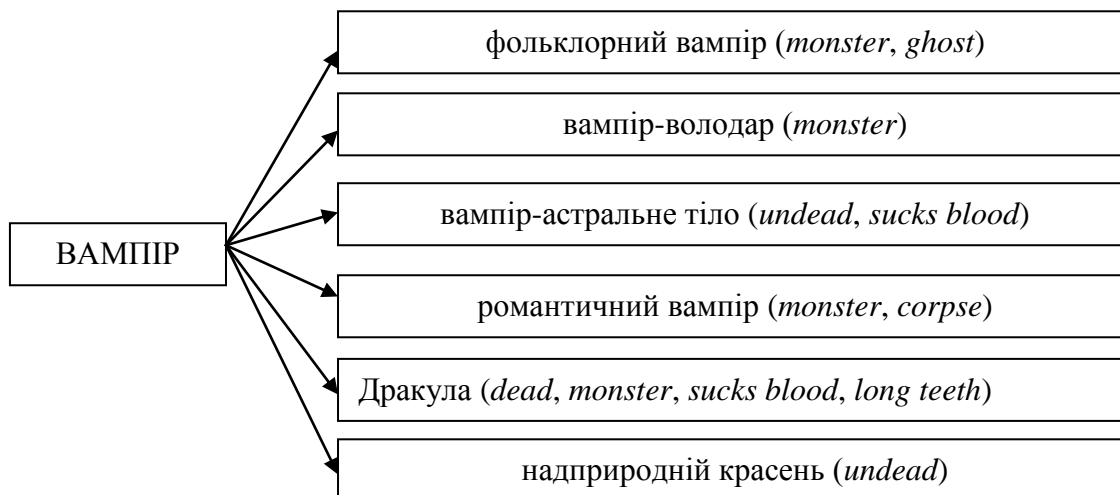

Рисунок 2.3 – Вираження концепту VAMPIRE на рівні історичного шару.

На рівні етимологічного шару лексичні значення, які найбільш рельєфно актуалізують концепт, є такі, що показують основну ознаку за допомогою основи лексеми або первинного її значення (див. рис. 2.4):

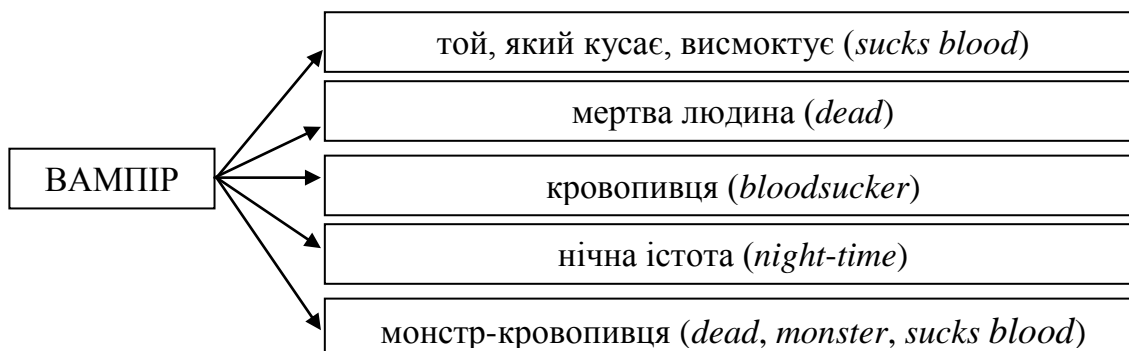

Рисунок 2.4 – Вираження концепту VAMPIRE на рівні етимологічного шару

Найбільш виразно концепт VAMPIRE описується за допомогою таких актуалізаторів як іменники – ‘corpse’, ‘undead’, ‘dead body’, ‘night’, ‘teeth’, ‘blood’, ‘grave’ та дієслова – ‘to suck’, ‘to bite’, ‘to drink’.

Таким чином, використання актуалізаторів концепту VAMPIRE можна представити за допомогою схеми (див. рис. 2.5):

ключове ім'я + додаткові імена + опорні слова

Рисунок 2.5 – Використання актуалізаторів концепту VAMPIRE

Ключові лексеми, які вербалізують уявлення про вампірів, зокрема, та концепт VAMPIRE взагалі, можна об'єднати у відповідні групи:

КЛЮЧОВІ ІМЕНА: ‘corpse’, ‘dead person’, ‘blood’, ‘neck’, ‘teeth’, ‘night’, ‘grave’.

ДОДАТКОВІ ІМЕНА: ‘undead’, ‘creature’, ‘teeth’.

ОПОРНІ СЛОВА: ‘to suck’, ‘to bite’, ‘to rise’, ‘to create’.

Взаємозв'язок між цими групами можна прослідкувати на схемі (див. рис. 2.6):

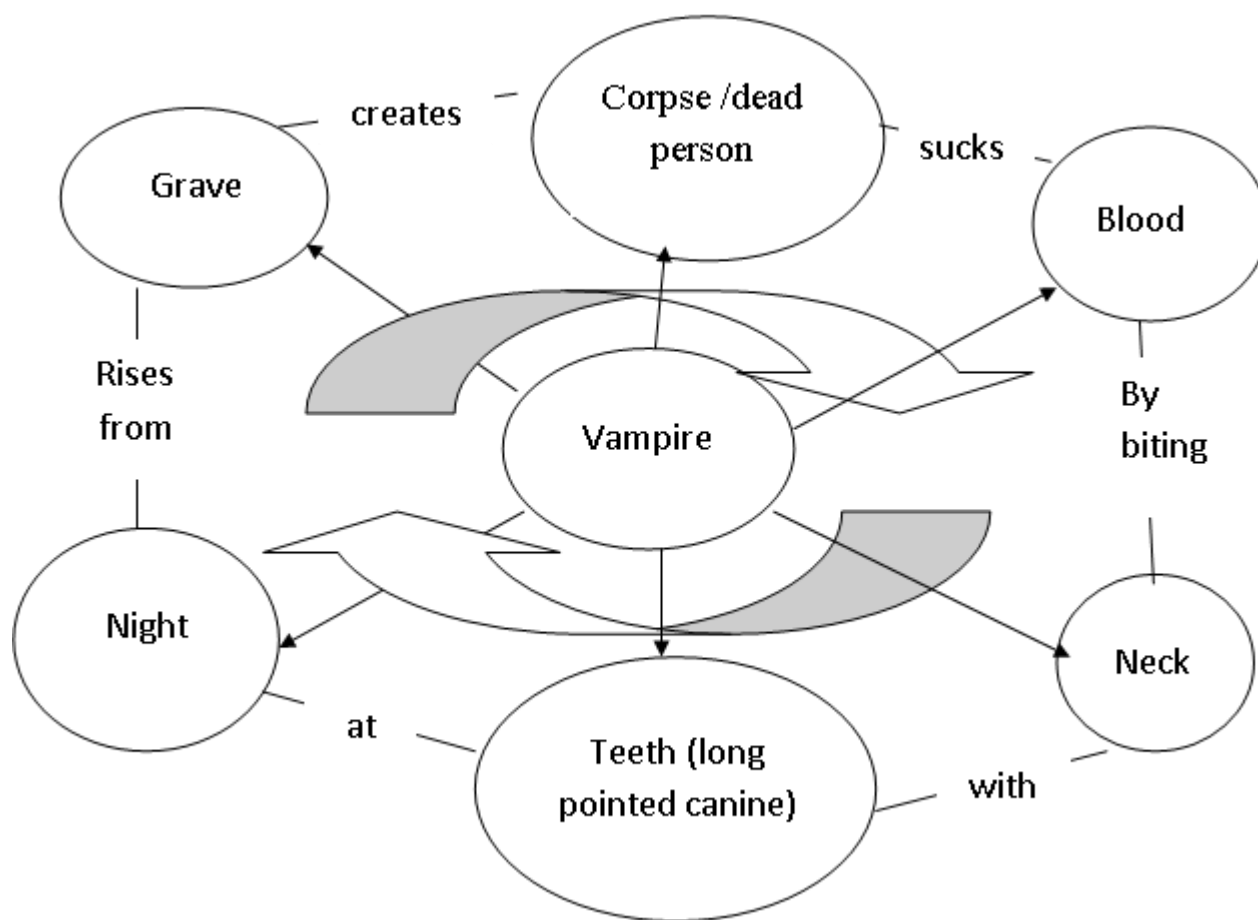

Рисунок 2.6 – Циклічність уявлення про вампірів

Таким чином, можна зробити висновок, що концепт VAMPIRE є дуже складним утворенням, яке має велику кількість тлумачень у сучасному світі, які ще до кінця не вивчені.

Література:

Попова З. Д., Стернин И.А. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2001.– 192 с. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю. С. Степанов. – М. : Школа "ЯРК", 1997. – 864 с. The Dictionary Reference [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://encyclopedia2.thefreedictionary.com/> De la Kruz M. Blue Bloods / M. De la Kruz. – London : Atom, 2010. – 303 p. Stoker B. Dracula / B. Stoker. – N.Y. : Time Warner Book Group, 2005. – 480 p. The Cambridge Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dictionary.cambridge.org/> The Etymologicak Dictionary of the English Language [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.etymonline.com/> The Free Dictionary. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.thefreedictionary.com/> The Oxford Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oxforddictionaries.com/> The Webster's Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.webstersonline-dictionary.org/>

УДК: 821.111.С-1.08:81' 25

РАЗУМОВИЧ І.А.

(Запорізький національний університет)

**АКСІОЛОГІЧНА МОДАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ АКТУАЛІЗАЦІЇ МОЖЛИВИХ СВІТІВ
(НА МАТЕРІАЛІ НОВЕЛИ Е.А. ПО «MS. FOUND I THE BOTTLE»)**

У статті розглядаються особливості актуалізації можливих світів за рахунок категорії аксіологічної модальності. Наводиться типологія аксіологічних можливих світів. Виділяються основні мовні засоби, що слугують вербалізаторами можливих світів.

Ключові слова: *можливий світ, оцінка, модальність, вербалізація.*

Разумович И.А. Аксиологическая модальность как способ актуализации возможных миров (на материале новеллы Э.А. По «MS. Found in the Bottle»). В статье рассматриваются особенности актуализации возможных миров за счет категории аксиологической модальности. Приводится типология аксиологических возможных миров. Выделяются основные